

24 587 Justitiële Inrichtingen

Nr. 828 Brief van de minister voor Rechtsbescherming

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 maart 2022

Met deze brief informeer ik uw Kamer over het besluit van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) om met ingang van 28 maart 2022 voorlopig geen gebruik meer te maken van de berichtenservice van eMates.

Aanleiding

Begin maart 2022 heeft DJI van het Openbaar Ministerie (OM) een brief ontvangen waarin het OM haar zorgen ten aanzien van de digitale berichtenservice van eMates onder de aandacht van DJI heeft gebracht.

In de brief benoemt het OM als haar eerste en grootste zorg het gebrek aan contractuele afspraken tussen DJI en eMates. Er is geen zicht op het systeem en niet bekend is of het voldoet aan de wettelijke eisen die gesteld worden aan de verwerking van persoonsgegevens. Onduidelijk is volgens het OM voorts of er waarborgen bestaan tegen ongeoorloofde toegang tot die gegevens. Verder is er geen zicht op de informatie (van alle gedetineerden) die via dit systeem wordt verstuurd en de wijze waarop en wie erbij eMates hiertoe toegang heeft, en hoe zij met die informatie omgaan. Dit geldt volgens het OM zowel voor informatie waar gedetineerden zich bevinden, welke andere gedetineerden zich ook in dezelfde inrichting bevinden, als voor de inhoud van die berichten.

Daarnaast, zo stelt het OM, is het aantal berichten een punt van zorg. Het OM geeft aan signalen te hebben ontvangen dat er tientallen berichten per gedetineerde per dag verstuurd worden en te hebben begrepen dat het uitoefenen van toezicht hierop onder druk staat.¹ Als het aantal emailberichten niet gelimiteerd is en er, zoals nu via eMates, een grote hoeveelheid ongescreend digitaal berichtenverkeer met de buitenwereld kan plaatsvinden, levert dat volgens het OM een aanzienlijk risico op van voortgezet crimineel handelen binnen de penitentiaire inrichting. Het OM wijst erop dat dat niet alleen raakt aan het belang van de veiligheid van de samenleving of de opsporing, maar ook aan dat van de veiligheid binnen de inrichting.

¹ DJI heeft eerder in de Extra Beveiligde Inrichting een limiet opgelegd aan het aantal berichten dat gedetineerden mogen versturen. Naar aanleiding van een beroepsprocedure heeft de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugd deze beperking niet geoorloofd geacht. zie RSJ R-20/6121/GA, 28 oktober 2020.

Het OM onderstreept deze zorgen met voorbeelden uit lopend strafrechtelijk onderzoek waarop ik hangende dat onderzoek niet nader kan ingaan.

Wat is eMates

eMates wordt gefaciliteerd en beheerd door een commercieel bedrijf.

Via een account bij eMates kunnen relaties van gedetineerden e-mailberichten naar gedetineerden sturen.

Deze e-mails worden doorgezet naar de Penitenciaire Inrichting waar de gedetineerde verblijft. De e-mail wordt door een medewerker van DJI uitgeprint en aan de gedetineerde overhandigd.

Vice versa kan de gedetineerde bij sommige inrichtingen een handgeschreven brief (via antwoordvellen) aan medewerkers van DJI retour geven. Dit bericht wordt door DJI ingescand en vervolgens per e-mail verstuurd aan eMates.

Opvolging door DJI

DJI heeft de zorgen van OM vanzelfsprekend uiterst serieus genomen.

Alvorens daarop nader in te gaan merk ik op dat aan communicatie per e-mail grotendeels dezelfde risico's kleven als aan communicatie per post. Met andere woorden, de mogelijkheden voor DJI om daarop toezicht te houden zijn hetzelfde. Dat betekent dat DJI gerechtigd is om alle communicatie met de buitenwereld te controleren met uitzondering van communicatie met geheimhouders.² Die controle vindt ook daadwerkelijk plaats maar vergt wel een forse inspanning. In een regime als de EBI is dit een standaard toezichtsmaatregel voor alle daar verblijvende gedetineerden en al hun communicatie. Bij reguliere regimes vindt dit toezicht plaats indien daar aanleiding toe is.

Wat de e-mailservice van eMates bijzonder maakt is dat deze specifiek gericht is op gedetineerden. Dat maakt dat bij eMates gegevens worden verwerkt die zowel op individueel niveau maar zeker ook als verzameling van gegevens voor kwaadwillenden bijzonder interessant (kunnen) zijn. Gegeven deze kwetsbaarheid dienen er naast de algemeen geldende waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens sluitende afspraken te zijn over de beveiliging van deze gegevens en het toezicht daarop. Te denken valt daarbij onder andere aan afspraken over: autorisaties, logging, screening van personeel en periodieke auditing.

DJI heeft moeten constateren dat deze sluitende afspraken met eMates niet zijn gemaakt en dat er ook anderszins vanuit DJI geen zicht is op de bescherming en beveiliging van deze gegevens. Daarom is besloten om door een onafhankelijke

² Dit vindt plaats op grond van een onderbouwing van de belangen uit artikel 36 van de Penitenciaire beginselenwet (Pbw): Dat wil zeggen: de handhaving van de openbare orde en veiligheid in de inrichting, de bescherming van de openbare orde en nationale veiligheid, de voorkoming of opsporing van strafbare feiten, of de bescherming van slachtoffers van of anderszins betrokkenen bij misdrijven.

partij met spoed onderzoek naar deze aspecten te laten verrichten en hangende dat onderzoek het gebruik van de berichtenservice via eMates op te schorten.

Het feit dat er geen sluitende afspraken met eMates zijn gemaakt en daarop evenmin toezicht wordt gehouden is onacceptabel. Ik heb dat ook aan de leiding van DJI laten weten en daarom nadrukkelijk verzocht om dit aspect ook mee te nemen in het onderzoek.

Ik realiseer mij dat de opschorting van het uitreiken van de berichten van eMates voor ongemak zorgt bij zowel gedetineerden als hun relaties. Het belang van het voorkomen van voortgezet crimineel handelen tijdens detentie, de veiligheid binnen de inrichting en het beschermen van persoonsgegevens van gedetineerden en hun relaties weegt echter zwaarder. Daarom steun ik het besluit van DJI. Ik heb DJI opgedragen het onderzoek met voortvarendheid en uiterste zorgvuldigheid te laten verrichten.

Teneinde gedetineerden en hun relaties in de gelegenheid te stellen om rekening te houden met de beëindiging van de communicatie via eMates en dienstverlening waarvoor al betaald was af te kunnen ronden, heeft DJI besloten de opschorting op 28 maart 2022 in te laten gaan. Hangende de opschorting kunnen gedetineerden en hun relaties uiteraard gebruik blijven maken van reguliere post, telefonie en bezoek.

Wanneer het onderzoek is afgerond zal besloten worden of en onder welke condities de berichtenservice via eMates kan worden hervat.

Over de uitkomsten van het onderzoek en de vervolgstappen zal ik uw Kamer nader informeren.

De minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind